

COVID-19 I PELL. QUÈ EN SABEM SOBRE LES MANIFESTACIONS CUTÀNIES DE LA COVID-19?

Durant els darrers mesos, el món s'enfronta a la pandèmia per COVID-19. Aquesta situació ha portat als sistemes sanitaris a reestructurar-se per afrontar de la millor forma possible als pacients que pateixen la infecció. Davant això, alguns dermatòlegs, que han començat a atendre pacients a primera línia, han realitzat algunes publicacions amb la recollida de les lesions dermatològiques que han anat detectant als pacients amb COVID-19. A més en les darreres setmanes dermatòlegs espanyols han realitzat una recerca activa de manifestacions cutànies en pacients amb COVID-19.

És per això que, des del grup de treball de dermatologia davant la gran quantitat de publicacions que han sortit al respecte, hem volgut fer un resum de la informació més important sobre [COVID-19 i manifestacions cutànies](#).

Un dels primers estudis que es va conèixer, és el dels dermatòlegs de la Llombardia italiana ⁽¹⁾. En ell, van realitzar recollida dels problemes dermatològics que presentaven els pacients amb COVID-19 que ells mateixos van visitar a primera línia. Van recollir una N de 88 pacients, dels quals 18 (un 20,4%) van presentar manifestacions cutànies durant l'ingrés o post hospitalització. D'aquestes 14 eren rash eritematosos, 3 urticària generalitzada i 1 lesions vesiculososes. Malgrat això, conclouen que calen més estudis i una mostra més gran.

Un dels països que va patir la pandèmia inicialment, va ser la Xina. En un article⁽²⁾ realitzat amb la seva experiència i que s'ha difós per fer suport a la resta de països, es fa reflexió de les possibles dermatosis associades a COVID-19. Tant ells com els italians, coincideixen a concloure que algunes dermatosis poden ser produïdes per infeccions víriques, respiratòries o dermatosis produïdes per tractaments farmacològics (urticària, vasculitis,...) i que per tant no es pot justificar una vinculació estreta amb la COVID-19 ni una causalitat específica per aquest patògen.

A nivell espanyol, múltiples dermatòlegs de la AEDV, han realitzat l'estudi multicèntric COVID-Piel ⁽⁵⁾, amb 375 casos, que s'ha publicat recentment. En ell han classificat els patrons dermatològics que s'han trobat amb més freqüència en pacients amb COVID-19: erupcions maculo-papulars (47%), urticària (19%), lesions acrals tipus perniosi (19%), erupció vesicular o tipus varicel·la (9%) i livedo reticularis (6%) i han analitzat no causalitat sinó relació amb clínica i pronòstic.

Les erupcions maculo-papulars, tot i ser les més detectades, es consideren molt inespecífiques, de manera similar a altres infeccions víriques. I es manifesten com a eritema multiforme, perifol·licular o similar a pitiriasi rosada. La urticària presentada tant amb afectació i clínica típica: a tronc i pruriginosa; o amb clínica més atípica: màcules eritematoses a mans i peus, anulars, no pruriginoses. Ambdues detectades en casos greus i concomitants a altres símptomes. Malgrat tot, no es pot descartar altres causes com les reaccions al·lèrgiques o secundàries a fàrmacs.

D'altra banda, en pacients amb graus moderats s'han observat lesions vesiculars monomorfes, sobretot a tronc i algunes d'elles confluents i en ocasions hemorràgiques.

En casos greus, amb pneumònia o que han requerit ingrés a UCI s'ha detectat lesions tipus livedo reticular, púrpures i necrosi.

Per acabar, una de les manifestacions més detectades (en molts països), són les [lesions acrals tipus perniosi](#). Aquestes s'han detectat en casos lleus (o inclús asimptomàtics, o amb antecedent de contacte les 1-3 setmanes prèvies) i de manifestació tardana, sobretot en nens i adolescents i en èpoques no habituals d'aquestes, motiu pel que s'ha buscat possible relació amb la COVID-19 (trobareu la informació més desglossada als següents posts del [blog](#) del grup⁽⁶⁻⁷⁾).

Com a conclusió, s'estan veient moltes manifestacions dermatològiques en els pacients amb COVID-19 i estudis al respecte, malgrat tot, encara no disposem de dades suficients per justificar-ne una relació causal.

Però no tot són manifestacions cutànies secundàries a la COVID-19.

En aquesta època però, no hem de perdre de vista que no només podem trobar manifestacions cutànies relacionades amb la COVID-19, sinó que trobarem també molts efectes col·laterals d'aquesta pandèmia a nivell dermatològic.

Hem de recordar que hi ha molts problemes dermatològics que es poden agreujar en determinades situacions que es poden propiciar amb facilitat en relació amb el confinament i la incertesa: l'estrès, els nervis, la tensió... poden agreujar patologies dermatològiques com la psoriasi, èczemes, dermatitis atòpica... d'altra banda, algunes dermatosis, com la rosàcia i l'acne, poden empitjorar per la calor i el frec produït per les mascaretes. És per això que no hem d'oblidar aquests pacients.

Finalment, l'ús perllongat de mascaretes, equips de protecció individual i rentat freqüent de mans (tant amb gels hidroalcohòlics, com amb aigua i sabó), poden desencadenar dermatitis de contacte irritativa en diferents graus, es important per tant que es tinguin en compte les recomanacions específiques per aquests casos:

http://gestor.camfic.cat/uploads/ITEM_12981_FULL_2829.pdf

GRUP DE TREBALL DE DERMATOLOGIA
@Lapellcamfic

BIBLIOGRAFIA

- (1) "Cutaneous manifestations in COVID-19: a first perspective" (Recalcati S. J Eur Acad Dermatol Venereol. 2020 Mar 26. doi: 10.1111/jdv.16387)
- (2) Dermatology staff participate in fight against Covid-19 in China (<https://doi.org/10.1111/jdv.16390>)
- (3) <https://aedv.es/la-aedv-colabora-con-el-estudio-covid-piel-que-se-acaba-de-poner-en-marcha-en-espana/>
- (4) <https://aedv.es/manifestaciones-cutaneas-en-pacientes-con-coronavirus/>
- (5) Classification of the cutaneous manifestations of COVID-19: a rapid prospective nationwide consensus study in Spain with 375 cases. C. Galván Casas^{1*}, A. Català^{2*}, G. Carretero Hernández³ et al. British Journal of Dermatology. <https://doi.org/10.1111/bjd.19163>
- (6) <http://dermatoscopia.camfic.cat/2020/05/09/manifestaciones-cutaneas-covid/>
- (7) <http://dermatoscopia.camfic.cat/2020/05/11/lesiones-acrales-covid-19/>